

Utdanning av tannhelsesekretærer:

Mitt hjertebarn

Tannlege Knut Vindal har utdannet tannhelsesekretærer siden 1980. – En god tannhelsesekretær er et av de viktigste kvalitets-sikringstiltakene du kan ha på en tannklinikk, understreker han.

Knut Vindal arbeider som tannlege i 50 prosent stilling og underviser VG3 tannhelsesekretærer i 50 prosent stilling i Trondheim.

- Tannhelsesekretæruddanningen er mitt hjertebarn.
- Hvorfor?
- En god tannhelsesekretær gir optimal hygiene på klinikken, hindrer smittespredning slik at alle våre pasienter kan være trygge mot smitte på tannlegekontoret.
- En god tannhelsesekretær assisterer oss og behandler alle materialer så godt, at vi tannleger blir både mer effektive og gjør enda bedre arbeid.
- En god tannhelsesekretær skjøtter tannlegeutstyret så godt av vi slipper dyre reparasjoner.
- Og ikke minst: En god tannhelsesekretær er klinikkenes ansikt utad, den første personen som pasienten møter. Pasienten skal møte en blid stemme og et empatisk menneske som utstråler faglig sikkerhet.

Dette er spesielt viktig, når vi vet at 20 prosent av pasientene som kommer til en tannklinikk er så nervøse at de egentlig ikke har lyst til å komme.

Lektor Vindal

Vindal er lektor ved Gerhard Schønning voksenopplæringscenter som har VG3 tannhelsesekretær i Trondheim.

- Hvordan er kvaliteten på søkerne til VG3 tannhelsesekretær hos dere?
- Mange av de voksne er kommet inn via NAV, på grunn av omskolering. De fleste er dedikerte og kjempeflinke. Men det finnes selvfølgelig også dem som sliter litt med motivasjonen.

Knut Vindal er både tannlege og lærer for tannhelsesekretærer. (Foto: Foto Schrøder/Eivind Sandodden Kise) Knut Vindal gleder seg over å kunne gå fra den ene jobben til den andre. Her er han i Nordre gate i hjertet av Trondheim. Foto: FotoSchrøder/Eivind Sandodden Kise.

I år har vi noen fantastiske kvinner som er flinke til å studere. Deres prosjektoppgaver er nærmest som lærebøker, lærerike også for oss som skal rette og karaktersette dem. Vi får gode tilbakemeldinger fra tannleger som ansetter dem.

Turbulent

Knut Vindal begynte å undervise tannhelsesekretærer i 1980. I 1994 ble han ansvarlig for VG3 tannhelsesekretær. Siden den gang har det vært mange endringer.

– Da reform -94 kom i 1994, var det meningen at det skulle ryddes opp i alle studieretningene som fantes i videregående skole i Norge. Og det ble en rettighetsreform for ungdom under 20 år.

– Men reformen ble negativ for oss. Vi mistet alle de voksne kvinnene som gikk på tannhelsesekretærlinja. Kun ungdom hadde skolerett etter den nye reformen, og vi konkurrerte med stu-

dieretningene helsesekretær og apotektekniker om å få elever.

– Tannhelsesekretær var det minst populære faget og fikk færrest søkere. Fylkeskommunene valgte å legge ned klassene med færrest elever og overføre dem til andrevalget. Tannhelsesekretærklasser ble nedlagt og elevene overført til apotektekniker- og helsesekretærklasser.

Jeg har gjennom mange år spurt elevene på VG 2 om grunnen til at de ikke vil søke VG 3 tannhelsesekretærlinjen. For dem er tannlegekontor nesten et fyord. Å jobbe på et sted med så mye gråt og pinsler? Mange ungdommer har et anstrengt forhold til tannlegen og kan derfor ikke tenke seg å arbeide på et tannlegekontor.

– I løpet av de senere år har studieretninger blitt lagt ned og studietilbud kuttet ut, alt etter elevenes søkeluner.

Lærerne sluttet

Vindal har arbeidet ved flere forskjellige skoler med VG3 tannhelsesekretær. Og han har sett at lærere har sluttet, fordi usikkerheten knyttet til fremtiden har vært for store.

I fjor gikk det så langt, at skolemyndighetene fant ut at noe måtte gjøres. Derfor ble VG3 tannhelsesekretær flyttet over fra den ordinære videregående skolen til Gerhard Schønning voksenopplæringssenter i Trondheim.

Høsten 2013 startet VG3 tannhelsesekretær med fem voksne elever og fem elever under 20 år. En fin miks i alder. De yngre lærer de eldre om bruk av dataprogrammer og moderne studieteknikker. De eldre er gjerne svært motiverte, og viser allerede under utdanningen ansvar og yrkesstolthet, som smitter over til de yngre.

Elevbedrift

Elevene til Knut Vindal driver sin «egen» tannklinikk. De leier undervisningstannklinikken og driver den som ungdomsbedrift, registrert i Brønnøysundregistrene. I tannklinikken får elevene en praktisk tilnærming til nesten alle målene i læreplanen: Pasientmottak, journalskriving, røntgen, assistanse, laboratoriearbeid, desinfeksjon og sterilisering, timebok og økonomi med alt fra innkjøp og budsjettkontroll til regnskap som skal leveres for godkjent revisjon.

– Økonomisk er dette flott for skolen, som sparer alle utgifter til forbruksmaterialer. Elevene får et pent overskudd som blir brukt til studiereiser. Vi har besøkt tannklinikker i Sverige, Danmark, Finland, Tsjekkia, Portugal, Tyrkia, Malta, Bosnia, Kroatia og Monte Negro.

– Hvem er tannlege i klinikken?

– Det er meg. Jeg er ansatt i deres bedrift! Å drive klinikk slik er krevende i begynnelsen av studieåret, derfor er vi

to lærere sammen med elevene når vi har klinikk. Vi har flere rom og arbeidsstasjoner som elevene er fordelt på: To tannlegestoler, røntgenrom, laboratorium, sterilisering, resepsjon og regnskapsavdeling.

På slutten av skoleåret, når elevene behersker de fleste arbeidsoppgavene, går det greit å være en lærer alene i klinikken.

Kvinnedominert

Tannhelsesekretær er et svært kvinnedominert yrke. I løpet av 30 år har Vindal kun utdannet tre menn! To menn kom inn på tannhelsesekretærlinjen i Trondheim i fjor. Den ene var buss-sjåfør, men fikk ikke permisjon. Den andre begynte, og alt så veldig lyst ut for ham, helt til han måtte slutte på grunn av sykdom.

– Dette var trist for oss, men også for utplasseringstannklinikken som hadde bare lovord om den mannlige tannhelsesekretærelven. Det er behov for menn på den moderne tannklinikken, hvor det etter hvert blir flere og flere kvinner, sier Vindal.

Felles for Norden

Knut Vindal sitter også i et utvalg som arbeider for å kalibrere læreplanene og kvalitetssikre tannhelsesekretærutdanningen i Norden.

Og for noen år siden arbeidet han mye for å få tannpleierutdanning til Trondheim. Han lyktes nesten.

– Jeg satt i en komite for oppretting av tannpleierutdanning i Sør-Trøndelag. Vi besøkte universiteter i hele Skandinavia. De delte generøst av sin kunnskap og erfaring med oss. Vi laget fagplaner, fjernundervisningsprogrammer, tegnet og planla undervisningsklinikker og utdannet veiledere både blant lokale tannleger og tannpleiere. Det hele skulle starte høsten 2010.

Men det ble bare bevilget penger for 15 studenter det første året. Det ga for lite inntekt til Høgskolen i Sør-Trøndelag, som hadde håpet på nærmere 30 studenter. Med store investeringer i undervisningstannklinikk, usikre lønnsutgifter og mindre inntekt enn forventet, ble det for stor økonomisk usikkerhet.

Høgskolen i Sør-Trøndelag valgte å utsette starten på tannpleierutdanningen. Dette gjentok seg både i 2011 og 2012. Våren 2013 vedtok ledelsen for Høgskolen ikke å satse på tannpleierutdanning. Fryktelig trist. Uten tannpleierutdanning i Trondheim, må de som skal gå denne linjen reise langt for å ta sin utdanning.

– Hvordan er det å kombinere jobben som tannlege med å være lærer?

– En glede. Jeg gleder meg når jeg kommer fra den ene jobben og skal over i den andre.

– Når jeg er tannlege må jeg selvfølgelig følge utviklingen i mitt fag hele tiden, og pasientene gir meg alltid ferske kasus som jeg tar med meg i undervisninga. Tannhelsesekretærelvene får «blodferskt» undervisningsstoff.

– Når jeg er lærer må jeg hele tiden skjerpe meg. Når jeg skal utdanne elever som skal være empatiske og kunnskapsrike, må jeg forsøke å gå foran med et godt eksempel, også som tannlege.

– Men lønna som lærer er lavere enn lønna som tannlege?

– Tja, men det jeg taper i kroner og ører på å arbeide som lærer, sammenlignet med å være tannlege, får jeg i mangfold igjen i form av gode opplevelser og meningsfylte, varierte arbeidsdager, sier lektor og tannlege Knut Vindal.

Harald Vingelsgaard